

Bijlagen

1	Lijst grammaticale termen en voorbeelden	156	5	Taalsituaties: de grammatica gebruiken	166
2	Klanken, spelling en uitspraak	157	5.1	Praten over heden, toekomst en verleden	166
2.1	Alfabet	157	5.2	Praten over de tijd en het weer: Het is ...	166
2.2	Uitspraak	157	5.3	Iemand voorstellen: Dit is ...	166
2.2.1	Uitspraak speciale lettercombinaties	157	5.4	Advies, instructie en voorstel	166
2.2.2	Uitspraak vocalen	157	5.5	Gedachte, mening, voorkeur en wens	167
2.3	Syllaben	158	5.6	Een vergelijking maken	167
2.4	Spelling	158	5.7	Een e-mail schrijven	167
2.5	Uitspraak: woordaccent en zinsaccent	158	6	Alfabetische lijsten met preposities	168
2.6	Leestekens	158	6.1	Preposities	168
3	Getallen	159	6.2	Verba met vaste prepositie	171
3.1	Hoofdtelwoorden	159	7	Woordenlijsten per hoofdstuk	173
3.2	Rangtelwoorden	159		Bronvermelding	207
3.3	Getallen gebruiken	159			
4	Grammatica	160			
4.1	Pronomina: subject, possessief pronomen en object	160			
4.2	Verba	160			
4.2.1	Presens regelmatige verba: vorm	160			
4.2.2	Presens regelmatige verba: spelling	160			
4.2.3	Presens onregelmatige verba	161			
4.2.4	Presens modale verba auxiliaria	161			
4.2.5	Perfectum	161			
4.3	Woordvolgorde	162			
4.3.1	Imperatief	162			
4.3.2	Hoofdzin	162			
4.3.3	Hoofdzin met inversie	162			
4.3.4	Vraagzin zonder interrogatief pronomen	163			
4.3.5	Vraagzin met interrogatief pronomen	163			
4.3.6	Conjuncties: hoofdzin + hoofdzin	163			
4.3.7	Conjuncties: hoofdzin + bijzin	163			
4.4	Substantieven	164			
4.4.1	Pluralis van substantieven: vorm	164			
4.4.2	Pluralis van substantieven: spelling	164			
4.4.3	Onregelmatige pluralis of geen pluralis	164			
4.4.4	Diminutief	164			
4.5	Artikelen	164			
4.6	Demonstratief pronomen	164			
4.7	Overzicht consequenties de/het	165			
4.8	Adjectieven, comparatieven, superlatieven	165			
4.9	Negatie	165			

1 Lijst met grammaticale termen en voorbeelden

Latijnse term	Nederlandse term	voorbeeld
adjectief	bijvoeglijk naamwoord	Ik heb een grote familie. Ik koop een leuk boek.
adverbium	bijwoord	Hoe lang woon je hier al? Je schrijft mooi .
artikel	lidwoord	De man en het kind wonen in een stad. De woorden zijn nieuw.
comparatief	vergotende trap	Mijn huis is groot, maar uw huis is groter .
conjunctie	voegwoord	Ik eet een appel, want ik heb honger.
consonant	medeklinker	b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z
definitief artikel	bepaald lidwoord	De vrouw en het kind wonen in Nederland.
demonstratief pronomen	aanwijzend voornaamwoord	Deze man is groot, maar die man is klein. Dit huis is oud en dat huis is nieuw.
diminutief	verkleinwoord	Ik drink een kopje koffie.
imperatief	gebiedende wijs	Lees de tekst.
indefinitief artikel	onbepaald lidwoord	Ik volg een cursus Nederlands.
infinitief	hele werkwoord	Ik ga vandaag studeren .
interrogatief pronomen	vraagwoord	Wat is je naam? Waar woon je?
modaal verbum auxiliare	modaal hulpwerkwoord	Hij wil in Nederland werken, maar hij moet eerst Nederlands leren.
negatie	ontkenning	Nee, ik kom niet uit Nederland en ik spreek geen Nederlands.
object (direct)	lijdend voorwerp	Hij heeft een fiets .
object (indirect)	meewerkend voorwerp	Ik geef hem een cadeau.
participium	voltooid deelwoord	Ik heb een e-mail gestuurd .
perfectum	voltooid tegenwoordige tijd	Ik heb een e-mail gestuurd . Ik ben naar huis gegaan .
pluralis	meervoud	het boek – de boeken
possessief pronomen	bezittelijk voornaamwoord	Wat is jouw naam? Mijn naam is Henk.
prepositie	voorzetsel	Ik kom uit Syrië. Ik woon nu in Nederland.
presens	onvoltooid tegenwoordige tijd	Ik volg een cursus.
pronomen personale – subject – object (direct) – object (indirect)	persoonlijk voornaamwoord – onderwerp – lijdend voorwerp – meewerkend voorwerp	Hij spreekt Nederlands. Ik ken hem goed. Ik geef hun een boek.
singularis	enkelvoud	het boek – de boeken
separabel verbum	scheidbaar werkwoord	Ik vul het formulier in . (invullen)
subject	onderwerp	De stad is oud. Hij woont in België.
substantief	zelfstandig naamwoord	De cursus duurt zes weken. Ze spreekt drie talen .
syllabe	lettergreep	Wij wo-nen in Ne-der-land .
superlatief	overtreffende trap	Mijn huis is groot, jouw huis is groter, maar haar huis is het grootst .
verbum	werkwoord	Je spreekt al goed Nederlands. Ik moet nog veel studeren .
verbum auxiliare	hulpwerkwoord	Ze heeft een e-mail gekregen. Hij is van zijn fiets gevallen.
verbum finitum	persoonsvorm	Ik ga vandaag studeren. Hij heeft een zus.
vocaal	klinker	a, e, i, o, u, y

2 Klanken, spelling en uitspraak

2.1 Alfabet

A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z

- vocalen: a, e, i, o, u, y
- consonanten: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z
- dubbele vocalen: aa, ee, oo, uu
- tweetekensklanken: au/ou, ei/ij, eu, ie, oe, ui

Notatie in dit boek:

a = de letter a
|a| = de klank a
|ə| = de klank sjwa
|ŋ| = de klank ng

2.2 Uitspraak

2.2.1 Uitspraak speciale lettercombinaties

schrift	uitspraak	voorbeeld
ch	g	dicht, school
ng	ŋ	ding, dingen
nk	ŋk	denk, denken
th-	t	thee
-ig	əg	jarig, nodig
-isch	ies	fantastisch
-lijk	ək	duidelijk, eindelijk
-tie	tsie	vakantie

2.2.2 Uitspraak vocalen

spelling	uitspraakregel	uitspraak	voorbeelden
dubbele vocalen	De uitspraak van de dubbele vocalen is altijd lang.	aa = altijd aa ee = altijd ee oo = altijd oo uu = altijd uu	maand, maanden nee, meeste woon, woorden uur, zuurder
enkele vocalen	Staat de vocaal aan het einde van de syllabe? Dan is de vocaal lang.	a = aa i = ie o = oo u = uu	praten (pra-ten) kilo (ki-lo) kopen (ko-pen) uren (u-ren)
	Staat de vocaal niet aan het einde van de syllabe? Dan is de vocaal kort.	a = a i = i o = o u = u	mannen (man-nen) binnen (bin-nen) kopje (kop-je) bussen (bus-sen)
speciaal: de letter e	De letter e kun je op drie manieren uitspreken.	e = ee e = è e = ə	bezig, schema denk, en, met, wel je, de, we, betaald

In deze lettercombinaties is de e een |ə|, maar alleen als de syllabe geen woordaccent (=klemtoon) heeft!

schrift	uitspraak	voorbeeld
be-	bə	bedrag, betalen
ge-	gə	gewicht, gesloten
-e	ə	koude, warme
-el	əl	appel, tafel

schrift	uitspraak	voorbeeld
-em	əm	bezem, adem
-en	ən	jongen, negen
-er	ər	bakker, moeder
-je	jə	kopje, biertje

2.3 Syllaben

Zo splits je de woorden correct in syllaben:

- Groep 1: tussen een tweetekenklank en één consonant: *kij-ken, zoe-ken, slui-ten, boe-ken*
- Groep 2: tussen twee verschillende consonanten: *wer-ken, fiet-sen, maan-den, kop-je, luis-ter*
- Groep 3: tussen twee identieke consonanten: *spel-len, zwem-men, zeg-gen, man-nen, zus-sen*
- Groep 4: tussen één vocaal + één consonant: *wo-nen, ma-ken, le-zen, u-ren, de-len*

2.4 Spelling

- Een woord moet in alle vormen hetzelfde klinken.
- Soms moet je de spelling veranderen om dezelfde klank te houden.
- Er staat nooit 2x dezelfde letter aan het einde van een syllabe (uitzondering *ee*: mee, twee)
- Er staat nooit een *v* of *z* aan het einde van een syllabe of woord.

Verander je de vorm van het woord, bijvoorbeeld van singularis naar pluralis?

Controleer dan altijd de uitspraak en de spelling.

→ Zie ook: 4.2.2 *Presens regelmatige verba: spelling*

4.4.2 *Pluralis van substantieven: spelling.*

	2 vocalen + 1 consonant → 1 vocaal + 1 consonant			1 vocaal + 1 consonant → 1 vocaal + 2 consonanten		
	substantief	verbum	adjectief	substantief	verbum	adjectief
a	taal – talen	maak – maken	laag – lage	man – mannen	val – vallen	plat – platte
e	week – weken	weet – weten	heel – hele	les – lessen	zeg – zeggen	snel – snelle
i	–	–	–	zin – zinnen	wil – willen	dik – dikke
o	school – scholen	woon – wonen	groot – grote	rol – rollen	stop – stoppen	vol – volle
u	uur – uren	duur – duren	zuur – zure	bus – bussen	vul – vullen	dun – dunne

2.5 Uitspraak: woordaccent en zinsaccent

- Het **woordaccent** (= de klemtoon) is het accent in een woord. De klemtoon valt op één syllabe in het woord. De klemtoon ligt per woord vast. Je kunt dus niet zelf kiezen. De klemtoon kan op elke syllabe vallen.

Op de *sjwa* valt nooit de klemtoon.

Voorbeeld: *Nederland, vergadering, instituut, introduceren*

- Het **zinsaccent** is het accent in een zin. De spreker kiest zelf het accent in de zin.

Voorbeelden: *Ik woon al tien jaar in Nederland. Ik woon al tien jaar in Nederland.*

Je moet eerst lezen. Je moet eerst lezen.

2.6 Leestekens

- , komma
- . punt
- ! uitroepteken
- ? vraagteken
- H/h HOOFDLETTER/kleine letter
- ë e met trema = bij deze e begint een nieuwe syllabe
- ï i met trema = bij de i begint een nieuwe syllabe

3 Getallen

3.1 Hoofdtelwoorden

0	nul								
1	één	11	elf	21	éénentwintig	30	dertig	100	honderd
2	twee	12	twaalf	22	tweeëntwintig	40	veertig	200	tweehonderd
3	drie	13	dertien	23	drieëntwintig	50	vijftig	300	driehonderd
4	vier	14	veertien	24	vierentwintig	60	zestig		
5	vijf	15	vijftien	25	vijfentwintig	70	zeventig	1.000	duizend
6	zes	16	zestien	26	zesentwintig	80	tachtig	2.000	tweeduizend
7	zeven	17	zeventien	27	zevenentwintig	90	negentig	3.000	drieduizend
8	acht	18	achttien	28	achtentwintig				
9	negen	19	negentien	29	negenentwintig				
10	tien	20	twintig						

3.2 Rangtelwoorden

1^e	eerste	11^e	elfde	30^e	dertigste
2^e	tweede	12^e	twaalfde	40^e	veertigste
3^e	derde	13^e	dertiende	50^e	vijftigste
4^e	vierde	14^e	veertiende	60^e	zestigste
5^e	vijfde	15^e	vijftiende	70^e	zeventigste
6^e	zesde	16^e	zestiende	80^e	tachtigste
7^e	zevende	17^e	zeventiende	90^e	negentigste
8^e	achtste	18^e	achttiende	100^e	honderdste
9^e	negende	19^e	negentiende		
10^e	tiende	20^e	twintigste		

3.3 Getallen gebruiken

	schrift	uitspraak	
jaartallen	1996 2004	19-96 2000-4	negentien-zesennegentig tweeduizend-vier
data	23-3-1987 1-2-2020	23 maart 19-87 1 februari 2000-20	drieëntwintig maart negentienzevenentachtig één februari tweeduizendtwintig
prijzen	€ 2,95 € 100,-	2 (euro) 95 100 euro	twee (euro) vijfennegentig honderd euro

4 Grammatica

4.1 Pronomina: subject, possessief pronomen en object

	subject	possessief pronomen	object
singularis	ik je / jij* u hij ze / zij* het	mijn je / jouw* uw zijn haar –	me / mij* je / jou* u hem haar het
pluralis	we / wij* jullie ze / zij*	ons, onze** jullie hun	ons jullie hen / hun / ze

* neutrale vormen: je, me, we, ze
focusvormen: mij, jij, jouw, jou, wij, zij

** **ons**: bij het-woorden singularis
onze: bij de-woorden singularis en bij alle substantieven in de pluralis.

4.2 Verba

4.2.1 Presens regelmatige verba: vorm

infinitief		werken	vinden
stam		werk	vind
imperatief		werk	vind
singularis	ik	werk	vind
	je / jij	werkt (werk je)	vindt (vind je)
	u	werkt	vindt
	hij	werkt	vindt
	ze / zij	werkt	vindt
pluralis	we / wij	werken	vinden
	jullie	werken	vinden
	ze / zij	werken	vinden

4.2.2 Presens regelmatige verba: spelling

		verba met korte vocaal	verba met lange vocaal	verba met t	verba met v (v → f)	verba met z (z → s)
infinitief		zeggen	wonen	praten	schrijven	kiezen
stam		zeg	woon	praat	schrijf	kies
imperatief		zeg	woon	praat	schrijf	kies
singularis	ik	zeg	woon	praat	schrijf	kies
	je / jij	zegt (zeg je)	woont (woon je)	praat (praat je)	schrijft (schrijf je)	kiest (kies je)
	u	zegt	woont	praat	schrijft	kiest
	hij	zegt	woont	praat	schrijft	kiest
	ze / zij	zegt	woont	praat	schrijft	kiest
pluralis	we / wij	zeggen	wonen	praten	schrijven	kiezen
	jullie	zeggen	wonen	praten	schrijven	kiezen
	ze / zij	zeggen	wonen	praten	schrijven	kiezen

→ Zie ook: 2.4 Spelling

4.2.3 Presens onregelmatige verba

infinitief		hebben	zijn	komen	gaan
imperatief		heb	–	kom	ga
singularis	ik	heb	ben	kom	ga
	je / jij	hebt (heb je)	bent (ben je)	komt (kom je)	gaat (ga je)
	u	hebt / heeft*	bent	komt	gaat
	hij	heeft	is	komt	gaat
	ze / zij	heeft	is	komt	gaat
	het	heeft	is	komt	gaat
pluralis	we / wij	hebben	zijn	komen	gaan
	jullie	hebben	zijn	komen	gaan
	ze / zij	hebben	zijn	komen	gaan

*Beide vormen zijn correct.

4.2.4 Presens modale verba auxiliaria

infinitief		kunnen	moeten	mogen	willen	zullen
singularis	ik	kan	moet	mag	wil	zal
	je / jij	kan / kunt* (kan / kun je)	moet (moet je)	mag (mag je)	wil / wilt* (wil je)	zal / zult* (zal / zul je)
	u	kunt	moet	mag	wilt	zult
	hij	kan	moet	mag	wil	zal
	ze / zij	kan	moet	mag	wil	zal
	het	kan	moet	mag	wil	zal
pluralis	we / wij	kunnen	moeten	mogen	willen	zullen
	jullie	kunnen	moeten	mogen	willen	zullen
	ze / zij	kunnen	moeten	mogen	willen	zullen

* Beide vormen zijn correct.

4.2.5 Perfectum

- Het perfectum = een persoonsvorm van *hebben/zijn* + een participium.
Het participium begint vaak met *ge-*.
Elk verbum heeft één participium.
Er zijn regelmatige en onregelmatige participia.
Veel frequente verba hebben een onregelmatig participium.
- Een zin in het perfectum gaat over het verleden.
- In dit boek (*Contact! nieuw deel 1*) staan de participia in de woordenlijsten.

Voorbeelden:	verbum auxiliare	hebben	zijn
perfectum		<i>Ik heb ... gedronken. (drinken)</i> <i>Ik heb ... gekregen. (krijgen)</i> <i>Ik heb ... gestuurd. (sturen)</i>	<i>Ik ben ... gegaan. (gaan)</i> <i>Ik ben ... gevallen. (vallen)</i> <i>Ik ben ... geweest. (zijn)</i>

4.3 Woordvolgorde

Termen: 1^e verbum = persoonsvorm (verbum finitum)

2^e verbum = infinitief of participium

4.3.1 Imperatief

hoofdzin		subject	1 ^e verbum	rest		2 ^e verbum	.
met 1 verbum	–	–	Ga	daar	naar rechts	–	.
	–	–	Bak	eerst	de vis	–	.
	–	–	Luister	altijd	naar de audio	–	.
met 2 verba	–	–	Ga	nu	de oefening	maken	.
	–	–	Ga	daarna	de groente	snijden	.

4.3.2 Hoofdzin

hoofdzin		subject	1 ^e verbum	rest		2 ^e verbum	.
met 1 verbum	–	Ik	kom	uit Turkije		–	.
	–	Mijn nummer	is	06-62621313		–	.
	–	Ik	woon	op nummer 6		–	.
met 2 verba	–	Mijn man	gaat	morgen		zwemmen	.
	–	We	willen	een feestje		geven	.
	–	Ze	heeft	een biertje		gedronken	.

4.3.3 Hoofdzin met inversie

Staat op de 1^e positie in de zin een adverbium of woord van plaats of van tijd of een ander woord?

Dan wisselen het subject en het 1^e verbum van plaats. Dit heet inversie.

hoofdzin	*	1 ^e verbum	subject	rest		2 ^e verbum	.
met 1 verbum	Misschien	kom	ik	ook		–	.
	Maandag	heb	ik	wel tijd.		–	.
	Daarna	ga	ik	naar huis.		–	.
met 2 verba	Misschien	gaat	mijn zus	volgend jaar		trouwen	.
	Dinsdag	moet	mijn zoon	examen		doen	.
	Volgens mij	heb	je	te veel		gedronken	.

* Er kunnen veel woorden op de 1^e plaats in de zin staan. Bijvoorbeeld:

- frequentiewoorden: soms, vaak, meestal (Let op: *nooit* en *altijd* staan niet vaak op de 1^e plaats in de zin.)
- sequentiewoorden: eerst, dan, daarna, vervolgens, ten slotte
- de dagen van de week: maandag, dinsdag, etc.
- de dagdelen: 's ochtends, vanochtend, etc.
- om + de tijd: om drie uur, om half vier, etc.
- op + de dag/datum: op 3 juli, op maandag, etc.
- in + de plaats/het land: in Amsterdam, in Nederland, etc.
- andere woorden: bij mooi weer, daar, hier, hopelijk, misschien, straks, volgens mij, etc.

4.3.4 Vraagzin zonder interrogatief pronomen

ja-nee-vraag		1 ^e verbum	subject	rest	2 ^e verbum	?
met 1 verbum	–	Heb	je	broers of zussen		?
	–	Woont	u	ook in Nederland		?
	–	Spreken	jullie	nog meer talen		?
met 2 verba	–	Ga	je	vanavond	dansen	?
	–	Moet	ik	deze oefening	maken	?
	–	Is	hij	naar de dokter	gegaan	?

4.3.5 Vraagzin met interrogatief pronomen

open vraag	interrogatief pronomen	1 ^e verbum	subject	rest	2 ^e verbum	?
met 1 verbum	Waar	kom	je	vandaan	–	?
	Wat	is	uw postcode	–	–	?
	Wanneer	begint	de vakantie	–	–	?
met 2 verba	Hoeveel	moet	je	–	betalen	?
	Waar	kan	ik	het boek	kopen	?
	Hoe laat	heb	je	vandaag	gegeten	?

Interrogatieve pronomina

hoe	Hoe heet je?	waar ... vandaan	Waar kom je vandaan ?
hoe laat	Hoe laat is het?	wanneer	Wanneer zullen we afspreken?
hoe lang	Hoe lang woon je al in Nederland?	wat	Wat is je postcode?
hoe oud	Hoe oud ben je?	wie	Wie is die man met de baard?
hoeveel	Hoeveel talen spreek je?	welk, welke*	Welke talen spreek je?
waar	Waar woon je?	<i>*welk + het-woord, welke + de-woord of pluralis</i>	

4.3.6 Conjuncties: hoofdzin + hoofdzin

Met conjuncties plak je twee zinnen aan elkaar. De conjunctie maakt de relatie tussen de zinnen duidelijk. Met de conjuncties *dus, en, maar, of* en *want* kun je twee hoofdzinnen aan elkaar plakken.

hoofdzin				conjunctie	hoofdzin				.
subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum		subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum	
Ik	vind	melk vies	–	dus	ik	ga	geen melk	kopen	.
Ik	wil	een film	zien	en	ik	wil	muziek	luisteren	.
Hij	heeft	dorst	–	maar	hij	drinkt	niets	–	.
Ik	ga	naar de markt	–	of	ik	koop	alles online	–	.
Ze	gaat	een appel	eten	want	ze	heeft	honger	–	.

4.3.7 Conjuncties: hoofdzin + bijzin

Met conjuncties plak je twee zinnen aan elkaar. De conjunctie maakt de relatie tussen de zinnen duidelijk. Na de conjuncties *als, omdat* en *terwijl* volgt een bijzin. In de bijzin staan de verba aan het einde.

hoofdzin				conjunctie	bijzin				.
subject	1 ^e verbum	rest	2 ^e verbum		subject	rest	1 ^e verbum	2 ^e verbum	
Hij	gaat	een cursus Frans	volgen	als	hij	naar Frankrijk	gaat	verhuizen	.
Ik	bestel	vaak pizza	–	omdat	ik	niet	kan	koken	.
We	kijken	tv	–	terwijl	we	samen	praten	–	.

4.4 Substantieven

4.4.1 Pluralis van substantieven: vorm

- Bij substantieven die eindigen op *-e, -é,-el, -em, -en, -er*: + **-s** de tafel de tafels
- Bij substantieven die eindigen op *-a, -i, -o, -u, of -y*: + **'s** de paprika de paprika's
- De rest van de substantieven: + **-en** de vork de vorken

4.4.2 Pluralis van substantieven: spelling

Bij de groep met pluralis + -en verandert de spelling van het substantief vaak.

- de persoon de personen (oo → o)
- het mes de messen (s → ss)

→ Zie ook: 2.4 Spelling

4.4.3 Onregelmatige pluralis of geen pluralis

Sommige substantieven hebben een onregelmatige pluralis of spelling, of ze hebben geen pluralis. Bijvoorbeeld:

onregelmatige pluralis	onregelmatige spelling	geen pluralis	
het ei – de eieren	de dag – de dagen	het fruit	de melk
het kind – de kinderen	het glas – de glazen	het huiswerk	het vlees
de stad – de steden	de weg – de wegen	de informatie	het water

4.4.4 Diminutief

Het diminutief is het verkleinwoord, de kleine versie, van een substantief. Een diminutief eindigt altijd op *-je*, en soms op *-pje* of *-tje*. Een diminutief heeft altijd het artikel 'het'. Bijvoorbeeld:

- het bier – het biertje
- de bon – het bonnetje
- de kop – het kopje
- de tas – het tasje

4.5 Artikelen

	singularis		pluralis
defniet	het	de	de
indefniet	een	een	–

4.6 Demonstratief pronomen

	singularis		pluralis
	het-woorden	de-woorden	
hier	dit	deze	deze
daar	dat	die	die

4.7 Overzicht consequenties de/het

	singularis		pluralis
	het	de	de
demonstratief pronomen	dit	deze	deze
	dat	die	die
possessief pronomen	ons	onze	onze
interrogatief pronomen	welk	welke	welke

4.8 Adjectieven, comparatieven, superlatieven

	adjectief	comparatief	superlatief	
regelmatige vormen	groot	groter	het grootst(e)	de grootste
	warm	warmer	het warmst(e)	de warmste
	zoet	zoeter	het zoetst(e)	de zoetste
	vaak	vaker	het vaakst(e)	
regelmatige vormen op -r	duur	duurder	het duurst(e)	de duurste
	lekker	lekkerder	het lekkerst(e)	de lekkerste
	zuur	zuurder	het zuurst(e)	de zuurste
onregelmatige vormen	goed	beter	het best(e)	de beste
	graag	liever	het liefst(e)	
	veel	meer	het meest(e)	de meeste
	weinig	minder	het minst(e)	de minste
negatief	niet leuk	minder leuk	het minst leuk	de minst leuke
	niet vaak	minder vaak	het minst vaak	

4.9 Negatie

- **geen** + substantief Ik heb geen kinderen. Ik heb geen tijd. We kopen geen fiets.
- **verbum** + **niet** Ik kan niet op woensdag. Ik sport niet.

5 Taalsituaties: de grammatica gebruiken

Wanneer gebruik je welke grammatica? Dat staat in dit overzicht.

Let op: alleen de grammatica uit dit boek staat in dit overzicht.

5.1 Praten over heden, toekomst en verleden

Je wilt praten over ...	Gebruik dan:	voorbeelden
het heden	<i>presens</i>	Ik drink nu koffie.
je gewoontes	<i>presens + frequentiewoord</i>	Ik drink altijd koffie. Ik sport iedere dag.
wat je doet op dit moment	<i>zijn ... + aan het + infinitief</i>	Ik ben koffie aan het drinken.
de toekomst	<i>presens + woord van tijd</i>	Ik heb morgen een afspraak.
	<i>gaan + infinitief</i>	Ik ga straks werken.
een toekomstige situatie	<i>worden</i>	Het wordt morgen warm. Ik word 27.
het verleden	<i>perfectum</i>	Ik ben naar huis gegaan.

5.2 Praten over de tijd en het weer: Het is ...

Het is + *de tijd* Het is drie uur. Het is tien over drie. Het is half vier.

Het is + *het weer* Het is zonnig. Het is koud. Het is 25 graden.

5.3 Iemand voorstellen: Dit is ...

Je wilt een persoon of meer personen voorstellen aan een ander. Gebruik dan:

	hier	daar	voorbeelden
één persoon	Dit is ...	Dat is ...	Dit is mijn broer, Jason. Dat is mijn zus, Myra.
meer personen	Dit zijn ...	Dat zijn ...	Dit zijn mijn kinderen. Dat zijn mijn collega's.

5.4 Advies, instructie en voorstel

Je wilt:	Gebruik:	voorbeelden
advies geven	<i>Je/u kunt het beste ...</i>	Je kunt het beste rust houden.
een instructie geven	<i>Je/u moet ... + infinitief</i>	Je moet de 1 ^e straat links gaan.
	<i>imperatief</i>	Luister naar de dialoog.
een voorstel doen	<i>Zullen we ... + infinitief?</i>	Zullen we naar buiten gaan?
	<i>Ga je mee ... ?</i>	Ga je mee naar de kantine?
vragen naar de wens van de ander	<i>Heb je zin om ... + te + infinitief?</i>	Heb je zin om naar de film te gaan?

5.5 Gedachte, mening, voorkeur en wens

Wat wil je zeggen?	Gebruik:	voorbeelden
je gedachte	volgens mij + <i>inversie</i>	Volgens mij gaat het regenen. Volgens mij heeft Annika een nieuwe auto.
je mening (positief)	vinden + <i>adjectief</i>	Ik vind dansen leuk. Ik vind koffie lekker.
	houden van + <i>infinitief</i>	Ik hou van dansen.
	houden van + <i>substantief</i>	Ik hou van koffie.
je mening (negatief)	vinden + (niet) <i>adjectief</i>	Ik vind lezen niet leuk. Ik vind drop vies.
	niet houden van + <i>infinitief</i>	Ik hou niet van lezen.
	niet houden van + <i>substantief</i>	Ik hou niet van drop.
je voorkeur (positief)	<i>verbum</i> + graag	Ik dans graag. Ik drink graag koffie.
	<i>verbum</i> + liever	Ik sport liever. Ik drink liever thee.
	<i>verbum</i> + het liefst	Ik werk het liefst 's avonds.
je voorkeur (negatief)	<i>verbum</i> + niet graag	Ik dans niet graag. Ik drink niet graag koffie.
	<i>verbum</i> + liever niet/geen	Ik sport liever niet. Ik drink liever geen thee.
	<i>verbum</i> + het liefst(e) niet/geen	Ik werk het liefst niet 's avonds. Ik eet het liefste geen vlees.
je wens	willen + graag + <i>infinitief</i>	Ik wil graag een boek lezen.
	willen + graag + <i>substantief</i>	Ik wil graag een glas wijn.
je wens nu (positief)	zin hebben in + <i>substantief</i>	Ik heb zin in pizza.
	zin hebben om ... + te + <i>infinitief</i>	Ik heb zin om naar de film te gaan.
je wens nu (negatief)	geen zin hebben in + <i>substantief</i>	Ik heb geen zin in een toetje.
	geen zin hebben om ... + te + <i>infinitief</i>	Ik heb geen zin om naar huis te gaan.

5.6 Een vergelijking maken

Wat wil je vergelijken?	Gebruik:	voorbeelden
twee verschillende dingen	<i>comparatief</i> + dan	De man is ouder dan de baby.
		Duitsland is groter dan Nederland.
		Ik vind thee lekkerder dan koffie.
twee dezelfde dingen	even + <i>adjectief</i> + als	Mijn moeder is even oud als mijn vader.
		Mijn broer is even groot als ik.
		Ik vind de film even leuk als het boek.
	dezelfde als	Neem te voet dezelfde route als met de auto. (de route)
hetzelfde als	Ik doe hetzelfde werk als mijn collega. (het werk)	

5.7 Een e-mail schrijven

	informeel	formeel
aanhef (= begin van de mail)	Ha/Hoi/Hallo + <i>voornaam</i> ,	Beste meneer/mevrouw + <i>achternaam</i> ,
afsluiting (= einde van de mail)	Groet/Groetjes, + <i>jouw voornaam</i>	Met vriendelijke groet, + <i>jouw voornaam</i> + <i>achternaam</i>
voorbeeld	<i>Hoi Saskia,</i>	<i>Beste mevrouw Van der Wind,</i>
	<i>Groetjes, Stijn</i>	<i>Met vriendelijke groet, Stijn Dielemans</i>

6 Alfabetische lijsten met preposities

6.1 Preposities

prepositie	gebruik	voorbeelden
aan	aan het begin	Het subject staat aan het begin van de zin.
	aan het einde	Aan het einde van de zin moet een punt staan.
	aan de beurt zijn	Wie is er aan de beurt? Ik ben aan de beurt.
	aan het doen zijn	Wat ben je aan het doen? Ik ben aan het bellen.
	aan de hand zijn	Wat is er aan de hand?
verba:	denken aan, pijn hebben aan, doen aan, doorgeven aan, geven aan, schrijven aan, studeren aan, vertellen aan, voorstellen aan, een vraag stellen aan, vragen aan	
achter	locatie/positie	De secretaresse zit achter de balie.
		Ik zit achter mijn computer.
bij	locatie/positie	Schrijf het juiste woord bij het plaatje.
		Ik sta bij de kassa.
		Ik sport bij een sportschool.
		Je moet bij de 3e bushalte uitstappen.
verba:	horen bij, hulp (hebben/krijgen) bij, werken bij	
boven	locatie/positie	De lamp hangt boven de tafel.
	positie (virtueel)	De generatie boven mij zijn mijn ouders, ooms en tantes.
dicht bij	locatie/positie	Ik woon dicht bij een supermarkt.
in	in de aanbieding zijn	De appels zijn in de aanbieding.
	dag/periode	Ik werk in het weekend niet.
		Ik begin in september met een nieuwe cursus.
		Ik eet in de zomer altijd veel fruit.
		Ik ben geboren in 1973.
	locatie	In welk land woon je? Ik woon in Nederland.
		Ik woon in Harlingen. Ik woon in de Hoofdstraat.
		Ik werk in een restaurant. Ik zit in de tuin.
		Ik doe boodschappen in de supermarkt.
		Ik zit in kamer 4.05. Je mag alleen in deze zone roken.
	informatie/tekst	De informatie staat in de tekst.
		De gegevens staan in de computer.
		Schrijf de afspraak in je agenda.
		Schrijf een X in de juiste kolom.
		Ik kijk in de tekst.
	taal	Hoe zeg je dat in het Nederlands?
Je schrijft Nederlands in het Latijnse schrift.		
verba:	pijn hebben in, zin hebben in	

prepositie	gebruik	voorbeelden
met	contact	Met wie spreek ik? (telefoon) Hoe gaat het met je? Met mij gaat het goed. Gecondoleerd met het overlijden van je opa. Gefeliciteerd met je verjaardag. Succes met je deadline!
	samen	Ik eet vis met groente; hij eet biefstuk met friet. Ik heb een relatie met Karim; hij is mijn vriend. Ik werk samen met een medecursist. Ik wil mijn verjaardag graag met jullie vieren. Ik woon met mijn gezin in Harlingen.
	vervoer	Ik ga met de auto, met de bus, etc.
verba:	een afspraak maken met, afspreken met, beginnen met, bellen met, betalen met, condoleren met, contact hebben met, feliciteren met, helpen met, klaar zijn met, overleggen met, praten met, spreken met, stoppen met, trouwen met, vergelijken met	
na	periode/tijd	Wat ga je na de les doen? Na de les ga ik voetballen. Ik kan pas na de lunch.
naar	richting	Ik loop naar de kantine. Ik fiets naar huis.
verba:	bellen naar, gaan naar, kijken naar, luisteren naar, mailen naar, sturen naar, vragen naar	
namens	contact	Ik houd een speech namens de hele vriendengroep.
om	tijd	De winkel gaat om 9 uur open.
om te	doel/reden	Ik bel om een afspraak te maken.
		Ik ga naar de bakker om brood te kopen.
verba:	tijd hebben om te, zin hebben om te	
onder	positie	De krant ligt onder het boek.
	positie (virtueel)	Mijn kinderen en nichtjes en neefjes zijn de generatie onder mij.
op	dag/datum	Op welke dag kun je?
		Ik werk niet op maandag.
		Ik ben jarig op 17 augustus.
		Ik ben geboren op 17 augustus 1973.
	digitale media	Ik kijk vaak op internet. Ik kijk op mijn computer. Het staat op Facebook.
	huisnummer	Ik woon op nummer 23.
	locatie	Ik ben op de 4e verdieping. Het secretariaat is op de begane grond. Ik ben op het verjaardagsfeest van mijn tante. Ik doe boodschappen op de markt. Ik ben op school, op de universiteit. Ik ben op mijn werk.
		vakantie
vervoer		Ik ga op de fiets naar het feest.
verba:		antwoord geven op, letten op, reageren op, wachten op
over	advies over	Ik wil graag advies over de masterstudies.
	enthousiast over	Ik ben enthousiast over het nieuwe plan.
	tijd	Het is kwart over vier. (16.15 uur) Ik ga over 4 maanden trouwen.
verba:	bellen over, gaan over, mailen over, overleggen over, praten over, spreken over, vertellen over	

prepositie	gebruik	voorbeelden
per	hoeveelheid	Ik eet vier keer per dag. De reis kost € 500,- per persoon. De appels kosten € 0,50 per stuk. Ik sport 3 keer per week.
	digitale media	Ik stuur de uitnodiging per app/ per mail.
richting	route	Ik volg de borden richting het centrum.
sinds	periode	Ik heb sinds twee weken hoofdpijn.
		Ik heb sinds 1 maart een nieuwe baan.
te	te voet	Ik ga te voet naar school.
tegen	contact	Ik zeg 'jij' tegen mijn opa en oma.
tot	eindtijd	Ik werk dagelijks tot 17 uur.
	einddatum	Ik ben tot 14 augustus op vakantie.
	einde van de route	Loop rechtdoor tot het museum.
tot en met (t/m)	periode	We gaan van 13 juli t/m 8 augustus op vakantie.
uit	herkomst (origine)	Uit welk land kom je? Ik kom uit Italië.
		Ik kom uit een grote familie/een groot gezin.
verba:	kiezen uit, komen uit	
van	contact	Ik hoor graag van u.
	herkomst (recent)	Ik kom net van het station.
	'genitief'	de agenda van mijn collega
		de dialoog van oefening 1
		de jaarplanning van het team
		de kamer van de studieadviseur
		de moeder van Fabian
		de rest van de middag
		de studieadviseur van de Faculteit Bouwkunde
	een hobby van me	
een vriend van me		
het feest van mijn nichtje		
speciaal	Ik ben van mijn fiets gevallen.	
verba:	houden van, last hebben van, (iets) krijgen van	
van ... naar ...	route	Ik loop van het station naar de universiteit.
verba:	een lijn trekken van ... naar ...	
van ... tot ...	periode	We zijn van 9 tot 5 open.
		Ik werk van maandag tot donderdag.
		Ik ga van 3 juli tot 20 juli op vakantie.
		Ik ga van 2021 tot 2023 in Tokio studeren.
van ... t/m	periode	Het museum is van dinsdag t/m zondag open.
vanaf	startlocatie	Je kunt vanaf het station de bus nemen.
	starttijd	We zijn vanaf 9 uur open. Jullie zijn vanaf 20 uur welkom.
vandaan	herkomst	Waar kom je vandaan ?
vanuit	herkomst (richting)	Kom je vanuit het noorden? Neem dan de 1 ^e straat links.
via	digitale media	Ik maak een afspraak via e-mail/ via de website.
	route	Ik ga via België naar Frankrijk.

prepositie	gebruik	voorbeelden
voor	doel	Ik doe een voorstel voor een nieuwe planning.
		Ik heb een idee voor een cadeau.
		Ik gebruik mijn agenda alleen voor werkafspraken.
		Ik wil een afspraak maken voor het spreekuur.
	persoon	Wat kan ik voor u doen?
		Een tafel voor twee (personen), alstublieft.
		Voor mij de vis met groente.
	Hebt u een servet voor me?	
positie	Ga rechts en dan zie je het museum voor je.	
tijd	Het is kwart voor vier. (15.45 uur)	
verba:	bedanken voor, bellen voor, uitnodigen voor, zorgen voor	
zonder	–	Ik wil graag koffie zonder suiker.

6.2 Verba met vaste prepositie

een afspraak maken met	Ik maak een afspraak met mijn collega.
afspreken met	Ik wil graag (iets) met je afspreken.
antwoord geven op	Ik geef geen antwoord op die vraag.
beginnen met	Ik begin in september met de cursus.
bedanken voor	Ik wil je bedanken voor je hulp.
bellen met	Ik bel met mijn moeder.
bellen naar	Ik bel naar de gemeente.
bellen over	Ik bel over onze afspraak.
bellen voor	Ik bel voor mijn zoon; hij is ziek. (voor = namens) Ik bel voor mevrouw Van Wijk. Is zij aanwezig? (voor = 'naar')
betalen met	Ik betaal met mijn pinpas.
condoleren met	Ik condoleer mijn buurman met het overlijden van zijn moeder.
contact hebben met	Ik heb veel contact met mijn familie in Brazilië.
denken aan	Ik denk aan de vakantie.
doen aan sport	Ik doe aan fitness.
doorgeven aan	Ik moet mijn nieuwe adres nog aan de gemeente doorgeven.
feliciteren met	Ik wil je feliciteren met je verjaardag.
gaan naar	Ik ga naar Haarlem. Ik ga naar de bioscoop. Ik ga naar huis.
gaan over	De film gaat over een Nederlandse vriendengroep op vakantie.
geven aan	Ik geef het cadeau aan mijn vriendin.
helpen met	Ik help mijn medecursist met haar huiswerk.
horen bij	Welk plaatje hoort bij de dialoog?
houden van	Ik hou van Italiaanse films. Ik hou niet van drop.
kiezen uit	Ik kan kiezen uit drie toetjes.
kijken naar	Ik kijk naar het plaatje.
klaar zijn met	Ik ben klaar met de oefening.
komen uit	Ik kom uit Italië.
krijgen van	Ik krijg een cadeautje van mijn vrienden.
last hebben van	Ik heb last van mijn knie.
letten op	Ik let goed op de aanbiedingen in de supermarkt.

luisteren naar	Ik luister naar de dialoog.
mailen naar	Ik mail naar de studieadviseur.
mailen over	Ik mail over de nieuwe planning.
overleggen met	Ik overleg met mijn collega.
overleggen over	We overleggen over de planning.
pijn hebben aan	Ik heb pijn aan mijn voet.
pijn hebben in	Ik heb pijn in mijn buik.
praten met	Ik praat met 5 personen.
praten over	Ik praat over mijn vakantie.
reageren op	Ik zal morgen op je e-mail reageren.
schrijven aan	Ik schrijf een e-mail aan mijn collega.
spreken met	Goedemorgen, u spreekt met huisartsenpraktijk Oost, met Saskia.
spreken over	Ik spreek in mijn lessen vaak over nieuwe boeken.
stoppen met	Ik stop met mijn studie.
studeren aan	Ik studeer aan de Universiteit van Amsterdam.
sturen naar	Ik stuur een mail naar het bedrijf.
tijd hebben om te	Ik heb geen tijd om boodschappen te doen.
trouwen met	Ik trouw volgend jaar met mijn lieve vriendin.
uitnodigen voor	Ik ga iedereen voor mijn feest uitnodigen.
vergelijken met	Ik vergelijk A met B.
vertellen aan	Ik vertel het verhaal alleen aan mijn beste vriend.
vertellen over	Ik vertel graag over mijn vakantie.
voorstellen aan	Ik wil je graag voorstellen aan mijn vrouw.
een vraag stellen aan	Ik wil een vraag aan de docent stellen.
vragen aan	Ik vraag aan mijn medecursist: "Hoe heet je?"
vragen naar	De doktersassistent vraagt naar mijn gegevens.
wachten op	Ik wacht op mijn beurt. Ik wacht op de koffie.
werken bij	Ik werk bij een groot bedrijf.
zeggen tegen	Ik zeg altijd 'hallo' tegen de burens. Ik zeg 'jij' tegen mijn oma en opa.
zin hebben in	Ik heb zin in een ijsje.
zin hebben om te	Ik heb geen zin om huiswerk te maken.
zorgen voor	Ik zorg voor hapjes en drankjes.